

Celo leto	12 K
Pol leta	6 K
Četrt leta	3 K
Mesečno	1 K

se računijo s 15 vin. od 6 redne
petitvrste; pri večkratnih ozna-
nilih velik popust.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Št. 131.

Maribor, dne 8. novembra 1911.

Letnik III.

Premiera.

V ponedeljek je imela naša državna zbornica svoj „veliki dan“, svojo premiero. Po običajnih u-vodnih formalitetah se je dvignil zastor in poslanec se je predstavilo novo ministrstvo Stürgkh. In kakor se spodobi, tako se je tudi zgodilo. Grof Stürgkh je kot voditelj cele ministrske družbe povzel besedo in povedal, zakaj so prišli in kaj hočejo. In poslanec so ga kolikoli ljudje mirno poslušali in ko je končal, si je mislil vsakdo svoje. Nekateri so bili vsi blaženi in so šli govorniku čestitat, drugi so se dvo-umno smehljali, tretji so ostali hladni in ravnodušni, četrti so zmajevali z glavo, kajti toliko in tako lepil besed kakor danes so že njavljani, a zgodilo se ni še ničesar. Same češki radikali so gledali tem-na in oni so tudi bili, ki so koj v pričetku pozdra-vili novega režiserja naše notranje politike nekoliko burno in ne ravno prijazno. Grof Stürgkh je nehal govoriti, premiera je končana. Še nekaj trenutkov in zbornica nudi zopet navadno staro lice. Prej je bilo vse polno. V zbornici se je gnetlo poslancev. Se ni bila tri ura, že so bili zbrani skoro polnoštevilno. Galerije so tudi natlačeno zasedene parlamentarnih senzacij želnega občinstva. Nad vso zbornico visi neko veliko pričakovanje. Sedaj je ura tri. Na pred-sedniško estrado stopi dr. Sylvester, električni zvo-nee zadoni in koj nato stopa v zbornico novo mini-strstvo s Stürgkhom na čelu. In potem je sledila pre-miera. Sedaj je končana, poslanci hito v kuloarje in poslanec Fresl, ki je govoril za Stürgkhom, je imel že skromen avditorij. In ko je končal, je bila seja zaključena. To bi bil nekak zunanji oris znamenite ponedeljkove seje, ki se jo je povsod pričakovalo z na-petostjo. Poglejmo zdaj nekoliko še program, ki ga je počel grof Stürgkh.

Takoj po pričetku seje je dal predsednik be-sedo grofu Stürgkhu, ki je izvajal v bistvu sledeče:

Ža v prestolnem govoru je obsežen velik pro-gram, tako brambna predloga, več obširnih gospo-darskih del in med njimi novela k zakonu o kana-lih, dalje načrti za železnice, nova uredba zadružni-štva in socialno zavarovanje. Sedanja vlada stoji brez zadržka na stališču prestolnega govora tako glede splošnih upravnih načel, kakor glede konkret-nih nalog. Prva naša skupna stvar pa mora biti

premaganje sedanjih težav, da bo mogel parlament normalno delati.

Načelno moje stališče glede parlamenta je tako, kakor mojih prednikov. Želim močan parlament. A parlament ni sam sebi namen, nego služi državi in prebivalstvu. Parlamentarno delo more biti le tedaj plodovito, če izpolnjuje svoje naloge. Parlamentari-zem, ki se odtuji svojim nalogam, se sam uniči.

Odločilen korak za zagotovitev parlamentarne-ga dela je reforma opravnika. Če bi taka reforma zahtevala dalje časa, bi zadostovalo podaljšanje pro-vizorične reforme.

Na pravo politično večino sedaj pač ni misliti. Ogniti se je pa tudi večine, ki bi imela značaj nara-dne enostranosti. Treba je večine za stvarno delo, ki nikogar ne izključuje in ne odbija, kdor hoče sode-lovati. Vlada se bo potrudila ustvariti tako večino. Če gre parlament na to pot, izpolni s tem svojo ele-mentarno dolžnost proti državi, proti volilem in pa proti samemu sebi. Vlada ne bo smatrala parlamen-tarnega dela za njej izkazano uslugo, za katero mo-ra dajati protiusluge.

Za izboljšanje parlamentarnih razmer se da mnogo storiti z ublaževanjem narodnih nasprotstev, zlasti s pospeševanjem sprave na Češkem. Vlada to ta pospeševala s popolno objektivnostjo v upravi in si ž njo skušala pridobiti splošno zaupanje.

Ce se gotove vesti izza zadnjega časa glede justičnega portfelja vzbudile vznemirjenje, moram povdariti, da je vstopil Hohenburger v ministrstvo pod istimi pogoji zakonitega upravljanja, popolne objektivnosti in varstva uprave pred strankarskimi vplivi, kakor tudi pod tistimi splošnimi pogoji, ki so za ministrstvo takega značaja samo ob sebi umljivi. Popolnoma napačno je misliti, da ima katerikoli član vlade posebno razmerje do celega ministrstva.

Splošna draginja teži vse sloje do višjih slojev srednjega stanu in čutijo jo ne le tisti, ki imajo go-tovo plačo, nego tudi produktivni sloji. Vlada ne mo-re v tem oziru kakemu sloju pripoznati posebnega privilegija. Varovati se je tudi napake, da je dragi-nja omejena na posamezne stvari, le na živila ali le na eno živilo. Skušali bomo spoznati to vprašanje v celem obsegu. Vlada računa pri tem na pomoč avto-nomnih oblasti in gospodarskih organizacij.

Če tudi ne smatram z gotovo plačo nastavlje-nih za edine, ki jih tare draginja, ne tajim s tem,

žave. Vsakemu zavarovanju podvrženemu bo pa na voljo dano, da se zavaruje pri tisti družbi, pri kate-ri se hoče. Le za one, katerih ne bi vsprejela nobe-na družba, se osnuje pri poštni hranilnici poseben rentni fond.

V to zavarovanje bodo prispevali: zavarovan-ci sami, delodajalci in država v približno enaki me-ri. Vendar pa ni razmerje teh prispevkov za vse slu-čaja enako. Eno razmerje je za moške, drugo za žen-ske delavce, eno za bolje, drugo za slabše plačane delavce. Pri bolje plačanih delavcih je večja kvota delavca, pri slabše plačanih večja kvota delodajalca. Prispevki zavarovancev se stekajo direktno v blagaj-no družb, prispevki delodajalcev in države v nalašč za to zasnovan fond, iz katerega se posameznim dru-žbam nakazujejo primanjkljaji po gotovih pravilih.

Od tega, da država ne monopolizira zavarova-nja, temveč prepušča posameznim družbam, da si pod državnim nadzorstvom konkurirajo medsebojno, bodo imeli korist le zavarovanci. Konkurenca bo si-lila posamezne družbe, da se bodo izogibale nepo-trebnih stroškov in šablone, kar bi bilo oboje pri dr-žavnem monopolu neizogibno.

Istodobno z zakonom o bolniškem in invalid-nem zavarovanju je lord George sestavil tudi zakon-ski načrt o zavarovanju proti brezposelnosti. V to za-varovanje bodo za sedaj pritegnjene le nekatere ka-tegorije delavcev, in tudi to zavarovanje bo obsega-lo par milijonov zavarovancev. Tudi za to zavaro-vanje bodo prispevali: delavci, delodajalci in pa dr-žava.

Bilo bi preobširno, ko bi hoteli navajati daleko-sežne posledice, ki jih bo imela ta predloga za ang-leško ljudstvo. Omenjamo naj samo, da bo letna svota za pokritje stroškov socialnega zavarovanja zna-šala okoli 180.000.000 dolarjev; na podlagi te svote si moremo napraviti malo sliko o dalekosežnih po-sledicah, ki jih bo imel ta zakon!

da so posebno zadeti. Tudi sedanja vlada je priprav-ljena pomagati. Državni nastavljenici pa ne smejo pozabiti na državni finančni položaj in da se samo z državno pomočjo ne dajo odpraviti pri njih posledice draginje. Pogoj za izboljšanje razmer bi bil: manj uradnikov, a te bolje porabiti in bolje plačati. Čas je, da tej misli konkretno bližje stopimo.

Treba je trdne volje vzdržati red v državnih financah. Vlada bo prišla v najkrajšem času s pred-logi, ki bodo našemu proračunu dali neko gibčnost, in naj v zvezi s tem napravijo konec stiskam krono-vin. Istotako upa vlada s pospeševanjem produkcije povzdigniti občni blagor in dvigniti davčno silo pre-bivalstva. A tudi na izdatke bo ostro paziti; zlasti bo gledati na temeljito reformo gospodarjenja v dr-žavnih podjetjih, sosebno na reorganizacijo držav-nih železnic.

Vlada, ki danes apelira na vaše patriotsko so-delovanje v interesu državne celokupnosti, hoče biti vlada notranjega miru, narodnega sporazumljenja in praktičnega dela za blagostanje. Na sodelovanje va-bi vse stranke.

Govori ministrskega predsednika je sledilo ži-vahno pljuskanje in mnogo poslancev mu je česti-talo.

Z uspehom svojega nastopa je grof Stürgkh lahko zadovoljen. Krščanski socialci, nemški nacio-nalci in Poljaki so z njim bolj ali manj zadovoljni.

Jugoslovani bodo zavzeli definitivno svoje sta-lišče nasproti novemu kabinetu, ko bodo videli njego-vo prvo dejanje, namreč sestavo večine, na katero se hoče opirati. Do istega časa pa si pridržujejo pro-sto roko. Samoumevno pa je seveda, da v jugoslo-vanskih krogih vlada proti Hohenburgerju največje nasprotstvo, tudi rajši tega, ker še vedno ni razjas-njeno, pod katerimi pogoji ga je Stürgkh vzel v svoj kabinet.

Tudi v čeških krogih še ni razmerje med vla-do in enotnim češkim klubom stabilizirano. Dočim mladočehi s dr. Kramarem na čelu zastopajo mnen-je, da se naj Stürgkhov kabinet podpira, so češki radikali odločni nasprotniki take politike že zaradi Hussareka in Hohenburgerja.

Socialni demokratje pa se vkljub vsemu zmer-janju v svojih časopisih zadržijo zelo pasivno na-sproti novemu kabinetu. Prepričani so, da ni kabi-

Angleški zakladni kancelar lord George je menda prvi minister, ki je priznal, da mora država preskrbeti za posamezne individue, ki so sami pre-slabi, da bi se zavarovali za vse slučaje usode; in on je prvi, ki hoče to priznanje uveljaviti tudi v prak-si. In mi smo uverjeni, da bo imelo to posledice še tudi na druge države, osobito seveda na Avstrijo. Ko pride v avstrijskem parlamentu na razpravo so-sialna predloga, smo uverjeni, da jo bo na podlagi angleškega načrta možno izboljšati v marsičem.

Kako misli o svoji predlogi lord George, je po-vedal v nekem govoru v Birminghamu, kjer je re-kel med drugim:

Marsikateri delavec mi je rekel, da se delavec ne more odločiti, da bi se prijavil bolnega. Zakaj? Ker ve, da, kakor hitro gre k zdravniku in par dni zbira svoje moči, nihče ne skrbi za njegovo družino. Ko bi to razmerje vladalo za konje in drugo živino, bi kmetje propadli. Če je obolel konj, ga negujejo na vse možne načine, dokler ni zopet v redu. To ni le priznana, ampak tudi trgovsko pravilno.

Če pri stroju ni kaj v redu, je to velika stvar. Morda ni treba drugega, nego vijake malo potegniti in namazati, a če mu strojnik ne daje par dni počit-ka za poprave, se zlomi prej ali slej, ter pošlaja sta-ro železo.

Kolika dragocenejša stvar pa, nego tak stroj, je človek! Stroj ima svojega lastnika, žival svojega gospodarja in če je žival poginila, stane nova žival denarja. Povem vam, kaj je potrebno v tej deželi in v mnogih drugih: V državi se mora razviti zavest, da je delavec njegova last. Oni so najdragoceneje blago vsake dežele. Pojdite v Kanado in ponudite jim v eni roki milijon naših izvežbanih delavcev in v drugi sto milijonov funtov šterlingov in oni ne bodo pomišljali niti za trenutek. Oni potrebujejo moža in žene, da razvijata in pospešujeta razvoj svoje de-žele!

PODLISTEK.

Delavsko zavarovanje na Angleškem.

Anglija je takorekoč domovina delavskega stro-kovnega gibanja, in delavske organizacije na konti-nentu so več ali manj posnete po angleškem vzoru. Vkljub temu se je angleška zakonodaja doslej le ma-le brigala za delavstvo, za njega preskrbljenost za slučaj bolezni itd., temveč je to naloge prepuščala delavskim organizacijam samim, ki so tudi dokazale v marsičem, da morejo tudi same poskrbeti zato, če-sa jim država ne more ali noče dati. Vendar je jas-no, da samopomoč ne more zadostovati vedno in v vseh slučajih. To že iz tega enostavnega razloga ne, ker društva nimajo na razpolago potrebnih sredstev, da bi mogla svojim članom nuditi pomoči za slučaj bolezni, onemoglosti in stiski. Zato je bila Angleš-ka prva, ki je uredila starostno rento. Vsaki 70letni angleški državljan ima že danes pravico do rente, ki sicer ni bogve kako sijajna, ki pa vendar zado-šča za preživljenje.

Vendar ni bil sedanjí angleški zakladni kance-lar (finančni minister) zadovoljen samo s stanovnim zavarovanjem. Šel je velikanski korak dalje in za-snoval velikopotezen načrt, za splošno zavarovanje za slučaje bolezni, invaliditete in brezposelnosti. Bol-niško in invalidno zavarovanje bi se raztezalo na 14 milijonov oseb, za katere bi bilo zavarovanje obvez-no in poleg tega na približno 1 milijon samostojnih malih obrtnikov, za katere bi bilo zavarovanje neob-vezno. Vendar država ne misli na monopoliziranje tega zavarovanja, temuč prepušča te zavarovalne po-sle zasebnim družbam, ki pa morajo seveda izpolni-ti gotove pogoje in se morajo podvreči nadzorstvu dr-

net, ampak parlament v nevarnosti, ako bi se delale prevelike težave. Za vlado s par. 14 je Stürgkhov kabinet kakor nalašč ustvarjen, izkreati bi se moralo samo Hohenburgerja, kar bi Stürgkh menda že sedaj rad storil, a mora ozire jemati na nacional-verband. Za Stürgkha bi bilo izkrcanje velika razbremenitev cele parlamentarne situacije.

Med ljudstvom.

Marenberg.

V nedeljo popoldan se je zbralo pri stari pošti lepo število ljudi; zlasti so bili vrlo zastopani mladenci in mladenke; prišli so iz marenberške okolice, od Sv. Janeza, Remšnika, Mute in Gortine. Z veseljem opažamo, da se mladine že oklepajo tudi starejši možje in žene.

V jedrnatem in lepem pozdravu je nagovorila navzočo mladenko Kolar Terezija, katere besede so vsem globoko segale v srce.

Državni poslanec dr. Werstovšek je navduševal mladino za narodno in versko delo; vzbujal je v nji naradni ponos in samozavest, da se držijo domače grude. Le na ta način se otresemo tujih naselencev. Poslanec zlasti navdušuje prebivalstvo okraja, da se udeležujejo vseh slovenskih prireditiv; začeti se mora novo gibanje.

Nato so deklice vrlo in lepo igrale igro, ki je vsem dopadla.

Kmetje so izrazili poslancu željo, da priredi političen shod, ki se bode tudi kmalu vršil.

Mozirje.

Predstava žaloigre „Mlinar in njegova hči“, katero je priredilo izobraževalno društvo v nedeljo dne 5. novembra, se je nepričakovano dobro obnesla. Ljudstvo je kar trumoma prihajalo. Prišli so iz Sv. Frančiška, Skal, Ljubnega, Polzele, Pake, Rečice in Nazarija, mnogo pa iz trga in okolice. Igralci so svoje vloge izvrstno rešili; vsak je bil na svojem mestu. Med igro in po igri so pa nas tamburaši in tudi pevci kratkočasili, da so nam bile res jako kratke urice.

Zato se izreka prisrčna zahvala vsem igralcem, tamburašem in pevcem za ves trud in požrtvovalnost, s katero so pripomogli, da se je igra tako sijajno obnesla.

Vojska med Italijo in Turčijo.

Z bojišča takorekoč ni nikakoršnih vesti. Italijani pošiljajo vedno nove čete v Tripolitanijo in mobilizirajo letnik 1889, ob enem pa napovedujejo, da bodo še drugi rezervisti poklicani pod orožje, o položaju v Tripolisu pa trdijo, da je neizpremenjen. In nekoliko se bo to že vjemalo z resnico, zakaj vsak položaj je nekaj časa neizpremenjen. Ali bolj zanimivo bi bilo izvedeti, kakšen je tisti „neizpremenjen“ položaj. Precej nervozno nadaljevanje mobilizacije opraviče slutnjo, da vendar tudi v Rimu niso popolnoma zadovoljni s sedanjim stanjem. Čudno pa je, da nočejo Italijani ničesar vedeti o bojih zadnjega tedna, v katerih so nedvomno imeli precejšnje izgube, dočim poročajo o malenkostih, o rekognosciranju kakšne bojne ladje, o brezuspešnih streljih kakšnega turškega topa itd. tako obširno, kakor da gre za izredno važne akcije. Dolgo to skrivanje ne bo moglo trajati.

Turška zbornica.

Vodja opozicije, Lutfi-Fikri, je objavil v svojem organu, ki je bil po vojnem pravu že suspendiran, članek, spisan od dr. Rize Tewfika, ki je bil naperjen proti vojnemu ministru. Navzlic prepovedi so le še mnogo številki prodali. V soboto sta dva vojaška policista pozvala na kolodvoru Lutfija, naj jima sledi.

Potem pravi, da delodajalci ne bodo trpeli zaradi svojega prispevka, ker se poviša delavna moč delavstva. Govori o okrajnih zdravstvenih svetih, ki bodo osnovani v zvezi s predlogo o socialnem zavarovanju ter nadaljuje:

Varovanje lastnine je pri nas najpopolnejše ustrojstvo, ki so jo že kedaj izmislili človeški možgani. Čuvaji lastnine hodijo zato po hišah in če je prestopnik ušel njihovi pozornosti, ga preganjajo do konca sveta. S tem naj se primerja, kako se pri nas izvaja zdravstveni zakon, zakon o stanovanjih. Ti zdravstveni zakoni so bili že pred mojim rojstvom in sedaj imamo zakon o stanovanjih, vendar ni ne mesta in ne vasi, kjer ne bi imeli opraviti s stanovanjskimi razmerami, ki so proti zakonu. Gotovo hočem, naj zakon čuva lastnino, ali hočem tudi, da čuva delavčev dom. Z možem, ki dobi največje rente od neizdravih stanovanj, ki more male otroke, bi želel jaz postopati kakor s skrivalcem ukradenega blaga. Poglejte, s kako natančnostjo se čuva najneznatnejša lastnina! Zakaj naj ne bi življenja in pa zdravja čuvali z isto skrbjo, z isto brezobzirnostjo, kakor lastnine? Če hočemo, da bo ta dežela vredna sijajne države, katere središče je, če jej hočemo prekrbeti v zgodovini človeštva ono mesto, za katerim mora stremeti, jo moramo pred vsem rešiti od strašnih stanovanj, ki razširjajo pogubo, bolezen in smrt v naših velikih mestih. — Tako govori angleški minister!

na vojno sodišče. Lutfi je pa bitro dškel v parlament, kjer je opozicija sklenila, interpelirati vojnega ministra zaradi kršitve imunitete. V zbornici je vladala popoldne veliko razburjenje. Opozicija je predložila nujni predlog, v katerem protestira proti poskušeni aretaciji poslanca Lutfija za časa zborničnega zasedanja in zahteva, naj pride vojni minister takoj v zbornico, da zadevo pojasni. Predlog je bil z veliko večino sprejet. Poslanci so izjavili, da ne gredo prej iz zbornice, dokler ne pride vojni minister. In Lutfi hoče, ker se boji aretacije, prenočevati v parlamentu. Pred parlamentom stoje častniki vojaške policije. Opozicija namerava za slučaj, če vojni minister ne pride v zbornico, izreči vojnemu ministru v njegovi nenavzočnosti nezaupanje.

Avstrijski Lloyd in vojni konterband.

Avstrijski Lloyd se je obrnil potom rimskega poslanca na italijansko vlado s prošnjo, da bi se opustila njegovim ladijam na liniji v Levanto preiskava na vojni konterband. Italijanska vlada je to prošnjo odbila z motivacijo, da bi postala s takimi koncesijami paroplovnim družbam njena pravica do vizitacije iluzorična.

Izgnanje Italijanov.

Turški ministrski svet je sklenil, izgnati vse Italijane iz Turčije, kakor hitro bi pričelo italijansko brodogradništvo kako akcijo v Egejskem morju.

Derna zopet turška.

Turški zunanji minister je odposlal turškim poslanikom sledečo brzojavko: Potrjuje se vest o zmagi pri Dorni. Najnovejša depeša se glasi: Od 3000 Italijanov jih je 350 mrtvih, 13 častnikov vjetih. Več kot 1000 vojakov je ranjenih. Nad Dorno veje turška zastava.

Italijanske izgube.

Glasom nekega poročila iz Carigrada so baje Turki vjeli pri Dorni 2000 Italijanov in 18 kanonov ter 5000 municijskih zabojev. Povdarjati je treba, da je poročilo iz Carigrada.

Italijanski aviatiki v službi tripolitanske vojske.

Iz Rima se poroča, da se je dosegljivo ponudilo sedem italijanskih aviatikov, ki so pripravljeni, odpluti proti Tripolisu. Druga družba se je ponudila italijanskemu vojnemu ministru z dvema letalnima aparatoma.

„Prvi dan tripolitanskega vojnega pohoda bode ostal v neizbrisnem spominu mladim italijanskim vojakom, ki so jih bili prvokrat poslali v puščavo, in se tukaj kmalu spoznali ovire in pomanjkanja, ki jih še čakajo.“

S temi besedami prične tripoliški angleški korespondent Percival Phillips nad vse zanimivo opisovanje nenavadnih razmer, ki morajo v njih italijanski vojaki izpolnjevati svojo dolžnost v pesku velike puščave. Gornji opis se nanaša na majhen pohod italijanskih vojakov iz Tripolisa v notranjost dežele. P. Phillips opisuje nenavadno vročino, ki je mučila Italijane ter jim povzročala silno žejo. Poleg tega so jih nadlegovali neštevilni komarji. Kaj še le bo, ako bodo morali vojaki tedne in tedne bivati in se bojevati v žareči puščavi, kjer bo primanjkovalo vode in ne bo nikakega varstva pred žgočimi žarki afriškega solnca! Človeka obide tesnoba, ako pomisli, koliko žrtev bodo zahtevale že te neugodne razmere med italijanskim vojaštvom. Percival Phillips slika nato drug prizor:

„Videl sem častnike, ki so željno pili iz javnega vodnjaka sredi množice Arabcev, videl sem vojaške, ki so jedli takoj po izkrcanju surovo sadje in pili ledeno mrzlo pivo, ne da bi zdravstvena oblast vojaške svarila. Sijajno izvežbano moštvo in disciplina nista nikakoli obrambno sredstvo pred kužnimi kalmi in ne zdravje obali. Nekateri vojaki so polegli popolnoma utrujeni pod senčnate palme. Ko so izkopali štiri čevlje globoke prekope, je večina skušala z lastnimi suknjiči in palmovimi listi obvarovati to mesto solne pripeke. Šest korakov dalje — pa sem bil v puščavi. Kakih 800 metrov pred menoj je zasedlo sredi žarega peska devet italijanskih vojakov majhen grič, odkoder je pogled daleč proti jugu. Častnik mi dovoli, da smem na grič. Pot me vodi po razrahljanem in vročem pesku. Noge so mi težke kakor svinec. Prazne turške torbice za patrone so razstlane naokoli in pričajo o zadnjem turškem napadu. Tu je razstlana tudi kuhinjska priprava in še marsikaj drugega, kar nas spominja na turško taborišče, ki so ga bili Turki te postavili, ko so zapustili mesto. Pogled na to prazno in mrtvo pustino mora ugasniti sleherni navdušenje v našem srcu. Kamor seže pogled, povsod same gole, belo odsevajoče peščene proge, ki jih veter tupatam dvigne in zopet zniža. Daleč na obzorju žari škrlatasta lisa, ki se ti zdi kakor oblak, to je daljno Garijsko pogorje in za njim se širi v nedogled velika puščava. V peščeni brazdi na hribočkovem grebenu sede vojaki v svojih težkih in zapetih suknjičih in strme na to sliko brezupnosti. Nikjer ne opazimo drevesa, nikjer zelene lise. Samo na jugovzhodu zazremo veliko belo poslopje, kjer so skušali Turki ustanoviti poljedelsko šolo za Arabce. Toda vse je bilo odvisno od artezijskega studenca in ta se je posušil. Nekje na meji tega mrtvega obzorja pa so Turki, ki rajše klubujejo neusmiljeno žgočemu solncu, kakor da bi se ukali...“

Politični pregled.

Državni zbor.

O pondeljki seji poročamo na drugem mestu, zato, naj sledi v naslednjem samo poročilo o včerajšnji seji.

Dunaj, 7. nov.

Na dnevnem redu je prvo čitanje proračuna. Mirno in brez vsake strasti teče tok debate v sejniici, kjer se oglašajo govorniki za govornikom. Tem živahnjejše je pa v kuloarjih in klubih. Ministrski predsednik konferira z raznimi strankami. Opoldne je bilo pri njemu predsedstvo Poljskega kluba, hitro popoldne voditelji nemških krščanskih socialcev, ob 4. uri dr. Šusteršič, s katerim je konferiral grof Stürgkh eno uro itd. Do kakšnih zaključkov sta prišla grof Stürgkh in dr. Šusteršič, je seveda še strogo zaprta.

O plenarni seji bi bilo naslednje prebrati. Prvi je govoril dr. Mašaryk, ki je izražal svojo nezadovoljnost, ker je dr. Hohenburger v kabinetu. Voditelj nacionalverbanda dr. Groß je naznanjal, da hoče njegov klub delati na združenje parlamentarnih strank. Na ta izvajanja se še povrnemo. Dr. Adler je rekel, da navdaja socialdemokrate ministrstvo Stürgkh z nezaupanjem in ga bodo vsled tega ostro pobijali. Sledilo je še nekaj bolj brezpomembnih zadev, na kar je bila seja zaključena.

Prihodnja seja se vrši jutri.

Razna plenuma zboruje cela vrsta odsekov. V draginjskem odseku je bilo na vrsti vprašanje radi petroleja in premoga. V pododseku za kmetijske pridelke je bila danes dokončana razprava in bo predloženih draginjskemu odseku več predlogov, kakor: živinorejcem naj se dajo državne subvencije za nakup krmil, melioracijski fond naj se zviša od 8 na 14 milijonov itd. Zborovali so še narodno-gospodarski odsek, odsek za državne nastavitve in še nekaj drugih. Dela se tedaj z veliko vnemo in s polnim parom.

Poljski klub.

Z Dunaja poročajo, da je Stürgkh imel opetovano razgovore z Bilinskim in da je vlada pripravljena, v kratkem predložiti parlamentu zakonski načrt, ki se bavi z vdocestnim vprašanjem v Galiciji.

Iz Hrvaškega.

Ogrski trgovinski minister je v skupni ogrsko-hrvaški železniški proračun kakor lani tako tudi za leto 1912 postavil med drugim 600.000 K za železničarske mažarske šole na Hrvaškem. Poleg drugega se ima s tem denarjem dovršiti šolske zgradbe v Brodu in Vinkovcih ter razširiti one v Indijji, v Djakovu, Novski, Pleternici, Osjeku in Našicah. In razven tega se bo začelo z gradnjo višje ljudske šole v Zagrebu v velikih dimenzijah.

Torej leto za letom po 600.000 K tudi hrvaškega denarja za mažarske šole na Hrvaškem, med tem ko je v isti Hrvaški vsled pomanjkanja ljudskih šol še nešteto velikih vasi, v katerih ni niti enega pisarnega človeka. Kaj čuda, če se potem med ljudstvom dogajajo stvari in pojavljajo dogodki, ki odkrivajo vso strahoto njegove kulturne zapuščenosti.

Hrvatsko-slovenski klub.

Hrvaško-slovenski klub se je v svoji seji dne 6. t. m. posvetoval o političnem položaju in je naročil svojemu načelniku dr. Ivanu Šusteršiču, da v tekoči budjetni debati poprime za besedo in označi stališče Hrvaško-slovenskega kluba nasproti položaju v plenumu zbornice.

Hrvaški sabor.

Iz Zagreba poročajo: Včeraj dne 7. t. m. se je sešel hrvaški sabor. Koj v začetku seje je prebral ban Tomašić reskript, s katerim se sabor — razpušča.

Ogrsko.

Razmere na Ogrskem postajajo že skrajno napete. Za mesece in mesece vlada obstrukcija proti vojaški reformi, ne da bi se posrečilo rešiti ta zadevo. Vsi dosedanja poskusi so se ponesrečili. Sedaj se hoče porabiti zadnje sredstvo. Ker vladna stranka trdi, da se obstrukcija zato še ni zlomila, ker je sedanjí predsednik Berzevic premehak napram opoziciji, je Berzevic demisioniral, ker hoče napraviti prostor bolj energičnemu predsedniku. Skoro gotovo bo prišlo do hudih bojov.

Kreta.

Na Kreti je izvolila narodna skupščina provizično vlado, v kateri so zastopane vse stranke. Posvetovanja o politični situaciji se v tajnih sejah nadaljujejo.

Maroko.

Iz Pariza javljajo neoficiozno, da so že skoro vse velesile poslale svoj odgovor glede francosko-nemške pogodbe. V splošnem presojaajo v Parizu pogodbo zelo dobro, med tem ko je razpoloženje v Nemčiji bolj slabo, zlasti pa še med vobodomiselci in nacionalisti.

Somišljeniki — zahtevajte v gostilnah — računske listke „Slovenske Straže!“ Naročajo se v Ljubljani.

V. nižjeavstrijski kat. shod.

V. nižjeavstrijski katoliški shod, o katerem smo zadnjič le na kratko poročali, se je letos vršil v Dunajskem Novem mestu ob veličastni udeležbi nad 8000 ljudi. Iz Dunaja samega je došlo do 3000 mož. Zborovanje je bilo kar najbolj impozantno, udeležba nepričakovano sijajna. Iz vseh krajev nižjeavstrijske krakovine so došli mnogoštevilni zastopniki. Pripravljene zborovalne lokale so bili vsi premajhni. Na zborovanjih so nastopali najznamenitejši govorniki, ki so želi za svoja temeljita izvajanja viharo odobravanje.

V naslednjem naj podamo najznamenitejše točke, ki so bile predmet navdušenih govorov.

V prvi vrsti moramo omeniti govor ravnatelja dr. Hornicha o temi: „Kaj zahtevajo katoliški stariši od šole.“ Njegova izvajanja so se vrtela okoli ljudske šole, srednje šole, kakor tudi visoke šole. Zlasti je povdarjal velik pomen zvez in društev katoliških akademikov. Zborovalci so priredili govorniku sijajne ovacije.

Nato je govoril poslanec Kollmann o trgovskem in obrtniškem vprašanju.

Po slavnostnem sprevedu, katerega se je udeležilo nad 8000 ljudi, so se vršila slavnostna zborovanja, katerih se je udeležilo veliko odličnih gostov, mnogoštevilno plemstvo, cerkveni dostojanstveniki in najrazličnejše korporacije, kakor tudi sedem nemških dijaških zvez.

Kot prvi slavnostni govornik je nastopil znani P. Boiše, ki je razpravljal o aktualni snovi: „Naloga moža v katoliškem življenju.“ Pred vsem je povdarjal važnost katoliškega tiska, organizacij in skrb za mlajino. Jasno je očitel preteklost, razvoj in prihodnost propadajočega liberalizma in socialne demokracije. Govornik je žel vsestransko odobravanje.

Za njim je nastopil poslanec Stöckler, vodja nižjeavstrijske kmečke stranke, ki je razpravljal o kmečkem stanu in krščanskem svetovnem nazoru. In končal je z besedami: „Brez kmečkega stanu je Avstrija nemogoča!“

Nato je govoril P. dr. Gasser o stališču katolika v javnem življenju.

Nadalje so nastopali govorniki, ki so prereševali delavsko vprašanje, pri čemer so se pogubni nauki socialne demokracije razkrinkali sami od sebe. Zlasti se je razpravljalo o organizaciji delavske mladine.

Omeniti pa moramo tudi žensko zborovanje, kjer se je razpravljalo zlasti o naslednjih točkah: o nalogi žene v sedanosti, o ligi katoliških ženskih društev, o bednem stanju delavk ter drugih važnih točkah, tičočih se katoliškega ženstva.

V drugem slavnostnem zborovanju nam je omeniti govor P. V. Kolba o važnosti katoliškega tiska.

Ki sklepu je govoril tudi dunajski nadškof dr. Nagl.

O danih referatih so se sklenile resolucije, katerih pa radi pomanjkanja prostora ne kaže navajati.

Raznoterosti.

Iz šole. Na trirazredni ljudski šoli pri Kapeli je razpisano definitivno učiteljsko mesto. Prošnje je vložiti do dne 22. novembra 1911 na krajni šolski svet.

Popravek. Ker bi iz poročila o zadnjem shodu gospoda poslanca Brenčiča v Ptuj v zadnji „Straži“ lahko nastalo dvomje, povdarjamo, da je govoril v državnem zboru stvarno in odločno o spočnještajerskih razmerah gospod državni poslanec Mih. Brenčič.

Pozor, kupci! Kdor želi kupiti kako posestvo na slovenskem Koroškem, naj se obrne naj društvo „Gorotan“, Sv. Peter pri Velikoveu, Koroško, ki po-daja brezplačno informacije.

Naše sodnijske razmere. Iz Velenja se nam piše: Pred kratkim je bila razprodaja zapuščine rajnega gospoda Franca Smrečnika po c. kr. okrajni sodnijski šostanjski. Nekaj čudnega je bilo pri tej razprodaji, da se je izklicovalo samo nemško, med tem, ko so bili kupci s par izjemami sami Slovenci. Saj vendar Velenje ni kje gor v rajhu, ampak je še na Slovenskem. Naj si c. kr. okrajna sodnija v Šostanju te enkrat za vselej zapomni. Izzivati se na tak način ne pustimo več. Saj imamo sodnikov in cenilnih mož na Slovenskem dovolj, ki znajo tudi slovensko govoriti.

„Novi Vek“ — dnevnik. Izvrševalni odbor češke krščansko-socialne stranke je sklenil izdajati svoje glasilo „Novi Vek“, ki izhaja sedaj dvakrat na teden, od novega leta kot dnevnik.

P. E. Wasman S. J., v Gradcu. Sloviti naravoslovec P. E. Wasman, jezuit, predava te dni v Gradcu. V ponedeljek dne 6. t. m. je govoril o razvojnem principu pri nauku o nastanku. Prišlo je mnogo odlične gospode, kakor tudi cesarski namestnik grof Clary. P. Wasman je govoril z ozirom na najnovejša razkritja moderne znanosti. Slavni učenjak je žel za svoja temeljita in dosledna izvajanja vsestransko odobravanje. Za eventuelno diskusijo z P. E. Wasmanom se ni nihče oglasil. — Danes dne 8. t. m. govori zopet in sicer o mravljah in mravljijskih go-stih. Predaval bo s pomočjo skioptičnih slik.

„Dan.“ Slovensko katoliško akademsko društvo „Dan“ v Pragi si je izvolilo na drugem rednem

občnem zboru dne 5. novembra 1911 sledeči odbor: cand. iur. Tone Leskovec, predsednik; stud. iur. Franc Strižič, podpredsednik in blagajnik; cand. iur. Ljudevit Koser, tajnik; stud. iur. Miloš Zavadal, knjižničar in gospodar.

Potreba po združništvu se danes zelo občuti na Angleškem, kjer je le na Irskem po zaslugi katoliškega duhovništva nastalo nekaj več denarnih združ. Da se kreditne zadruge na Angleškem niso razvile, je vzrok v tem, da so angleške banke prav dobro organizirane in imajo svoje podružnice tudi po manjših krajih. Ali vkljub temu se je pokazalo, da banke same še ne obsegajo in ne morejo obseči vse kreditne organizacije. To je zanimiv prinos za oceno združništva in njega nalog pri občnem ljudskem denarstvu. Združništvo se zna potrpežljivo, a stanovitno prilagoditi majhnim krajevnim potrebam in v tem ravno obstoji njegov pomen za gospodarstvo „malih“ ljudi in korist za vse narodno gospodarstvo.

Štajersko.

Maribor. Drobne novice: Preteklo soboto dne 4. t. m. je okoli 10. ure po noči 13letni učenec meščanske šole L. Frasn skočil iz samoumorilnih name-nov iz balkona drugega nadstropja v Nagyjevci cesti šte. 8. Nesrečni deček, ki se je zbal kazni radi šole, si je zlomil desni lakot. Prepeljali so ga v bolnico. — Isti dan zvečer ob 9. uri je skočila iz železne brvi 19letna natakariča pri „Kreuzhofu“ F. Herka iz St. Pavla na Koroškem. Trupla do sedaj še niso našli. — Preteklo nedeljo dne 5. t. m. je neznan tat vdrl v neko trgovino v Blumengasse št. 29 ter mirno odnesel 150 K. Za storilec ni nikakšnega sledu. — Pred kratkim se je zasledilo, da so v tukajšnjem mestnem ribniku zastrupljene vse ribe. Večinoma so bili sami karpi do 30 komadov v teži 1—2 kg in last trgovca z delikatesami K. Goleša, ki ima vsled tega do 100 K škode. Domneva se, da je ta dejanje maščevanje. Storilec pa ne morejo dobiti. — Te dni so začeli podirati hišo šte. 2 v Dravski ulici. Radi tega je cesta z Glavnega trga skozi Dravsko ulico na most za osebni in tovarni promet zaprta.

Sv. Lovrenc naj Mariborom. Zanimiva 25letnica: 8. novembra, 1886 — 8. novembra 1911. Dne 8. avgusta 1886 je Kmečko bralno društvo v St. Lovrencu nad Mariborom obhajalo prav slovesno svoje četrti in najimenitnejše društveno zborovanje v gostilni Ferdinanda Rateja v sredini trga. Iznad Ratejeve hiše je ponosno plapolala slovenska in cesarska zastava. Zbralo se je veliko Slovencev, domačinov in tujecev, priprostitih in imenitnih, med njimi dr. Matija Murko, ki je bil ravno nargil doktorsko izkušnje s tako odličnim vspehom, da je dobil od samega cesarja dragocen prstan kot pohvalo in priznanje iz najvišjega mesta. Nadalje so bili tu: Franjo Hauptman, profesor iz Gradca, dr. Glančnik in dr. Pekolj iz Maribora, zastopniki vseučiliškega društva „Slovenija“ na Dunaju in „Triglav“ v Gradcu. Dnevni red je tvorilo: velepodučno predavanje profesorja Hauptmana „o živežu rastlin“, petje, šaloigra „Bob iz Kranja“ in prosta zabava. Nevenljive zasluge so si stekli: gospod podučitelj Josip Schatz iz Pušcave, Micika Štefanova in Lojzika Lakožičeva. Vse je bilo prav židane volje, pelo in napivalo se je pozno v noč. Naenkrat vstopi trško-občinski birič in veli: „11. ura je redarska ura! Krma naj se zapre, gosti pa razidejo!“ Ker ogromna množica ne uboga biriča, prideta kmalu dva občinska odbornika, mesar Baumgartner in mlinar Millemoth, ki silita ljudstvo iz dvorane; Millemoth skoči celo na gledališki oder, a krepka Štefanova roka ga potegne doli. Po dvorani zavre, sliši se marsikatera ostrina in pikra beseda proti nečuvnemu nastopu posilinemških nestrpnostev. Schatz in Baumgartner imata oster nastop. Konečno se Slovenci mirno razidejo. V svoji seji dne 26. novembra 1886 izreče trško-občinski odbor z večino glasov popolno zaupanje Baumgartnerju in Millemothu. O tem preganjanju mirno-zborujočih Slovencev se razvijajo živahni časnikarski boji in popravki, v katerih je Gašpar Lamprecht, predsednik bralnega društva, posilinemške nasprotnike popolnoma potolkel. A posilinemci še ne mirujejo. Skujejo obtožbo na c. kr. okrajno glavarstvo, trdeč, da so se Slovenci dne 8. avgusta 1886 na veselici ustavljali straži ter tako prelomili kazenski zakon. Okrajno glavarstvo pa odstopi tožbo c. kr. sodišču. Le-to je razpisalo obravnavo na dan 8. novembra 1886, takda da obhajamo letos zanimivi jubilej, — 25letnico. Obtoženi so bili: dr. Matija Murko, iz Dunaja, sedaj profesor na vseučilišču; Ivan Barle, pravnik in enoletni prostovoljec na Dunaju; Ivan Glaser, rezervni častnik in pravnik v Gradcu; Jožef Schatz, podučitelj v Pušcavi; Jožef Kralj, župnik v Pušcavi; Franc Ladinek, posestnik v Kumenu; Jožef Korman (Pergauer), posestnik v Kumenu; Jožef Kasal, tovarnar in veleposestnik v St. Lovrencu. Tožnika sta bila Baumgartner in Millemoth; njuna glavna priča pa občinski birič Skribe. Zagovarjal je obtožence dr. Franc Radaj, sodnijsko obravnavo je vodil sodnijski pristav Bradač od 8. ure zjutraj do 10. ure zvečer. Bralno društvo in vsi posamezniki so bile krivde ustavljanja straži oproščeni. Le zaradi razaljavljive besede so bili obsojeni na 10 goldinarjev globe: Ivan Glaser, Jožef Kasal in — strmi svet — Jožef Schatz, ki pa je sedaj Baumgartnerjev najzvestejši prijatelj in Slovencev najhujši nasprotnik ter kandidat za tukajšnje

nadučiteljsko mesto po umirovljenju gospoda Mojeja.

Sv. Barbara v Haložah. Cena naši letošnji izvrstni kapljici čedalje bolj raste, liter do 56 h. Mnogo so jo že pokupili, večji posestniki pa jo še imajo dosti na razpolago, zato se naj kupci požurijo, ako želijo imeti res nekaj dobrega v kletih.

Ptuj. Dne 7. t. m. so pokopali soprogo tukajšnjega gimnazijskega profesorja dr. Braunaua. V rani grob jo je spravila sušica, katero si je nakopala na nekem plesu. Mlada soproga zapušča enoletno dete.

Ptuj. Naše mesto je zopet za eno šnopsarijo bogatejše. Ravno pred sodnijo se je nekdo spravil, kjer menda upa delati dober kšeft. Če bi si ljudje le dali kaj dopovedati, da bi opustili ta strup za naše slovensko ljudstvo, bi si taki ljudje ne sezidali v par letih takih ponošnih hiš.

Gornjigrad. Visokoučenemu dopisniku liberalnih listov svetujemo, naj miruje z osebnimi napadi, ker so ga lastni pristaši že siti in bi mu zamogli marsikatero neprijetno zagosti, pa se nam smili njegova nevarnost, od katere se je že skoro „posušil.“ Razna seve ne bodo olepšale njegove časti, nelep ravnanje ostane madež na njegovem značaju. Vse njegovo „delovanje“ nam je znano, ker ga lastni bratci izdajajo. Le naprej, pa ne delajte se več prijatelje, ki praskate za hrbtno. Bolj kot bodete dregali, bolj bomo delali.

Šaleška dolina. V ponedeljek dne 6. t. m. je imel novoizvoljeni okrajni zastop šostanjski sejo, pri kateri je bil izvoljen za načelnika gospod pl. Adamovič, za namestnika pa župan gospod Skaza. In ob enem je bil pri tej seji izvoljen tudi okrajni odbor, in sicer: pl. Adamovič, načelnik; župan Skaza iz Velenja, namestnik; dekan Rotner, župan Koren iz St. Ilja, župan Pirtovšek iz Rečice na Paki, dr. Majer in Franc Woschnag, tovarnar v Šostanju.

Celje. V soboto dne 11. t. m. zvečer je pri „Belem volu“ Martinov večer. Svira znani oktet na lok.

Novacerkev pri Celju. Tukaj se je nedavno ustanovilo nemško društvo „Freiwillige Feierver“, seveda z nemško komando. Kaj pa bodete napravili v naši fari s tem nemškim društvom? Dobrega ne do- sti, ampak nečast! Nemci bodo ponosni na vas, slovenske fante, a vi jim bodete tlačanili. Na tihem se vam pa smeji, ker oni se ne spozabijo tako daleč, kakor ste vi. Vprašam vas, ali živimo na Zgornjem Štajerskem, ali celo v nemški deželi? Ali si snujejo Nemci v svoji deželi slovenska društva? Ne. Oni se držijo svojega, ne tujega jezika. Slovenec, slovenski mladenič se pa tako daleč spozabi, da se sramuje svojega jezika. Žalostno, zelo žalostno! In moje prepričanje je, da se da na slovensko povelje ravno tako delati, kakor na nemško. Mladenci, pojdite pogledat slovenske ognjegasce s slovenskim poveljem in videli bodete, da se da veliko bolje delati. No, pa pustimo jim veselje, saj vemo, da imamo toliko Nemcev, da se dajo na prste prešteti. Pa to še ni vse. Povem vam na uho, da nima Novacerkev nobenega rojenega Nemca in le malo takih, ki bi znali pravilno govoriti nemško. Za silo se že lomi. No, taki pa že morejo imeti društvo „Freiwillige Feierver in Neikirhen.“ Kdo bi li vam zameril, saj ne veste, kaj delate! Jaz bi vam nekaj nasvetoval, pa vam gotovo ne bo po volji. Sliši se, da kmetijstvo ne da nič. A veste, kaj je krivo, da kmetijstvo ne da dosti blaga? Tega je kriva nevednost našega kmeta, ki ne zna umno gospodariti. Dragi mladeniči, to pričneite, umevati, bo bolje kot „Feierver.“ Namesto mučenja z nemščino vzemite v roke knjigo kot „Umno gospodarstvo“, „Umna živinoreja“, „Umno vinarstvo“, „Umno sadjarstvo“ itd. Če se boste tega poprijeli, ne bo treba hoditi v mesta ali v rudokope dela iskati. Glejmo v bodočnost in ne bomo goljufali. — Prijatelji.

Artiče pri Brežicah. Vsem, ki spadajo pod okoliš hranilnice in posojilnice v Artičah v znanje: Ne- ka liberalna duša v Artičah razširja obrekovanja o računih načelstva te posojilnice. Danes mu na uho povemo, da naj pusti posojilnični zavod pri miru, sicer bomo proti temu liberalnemu ministru sodnijsko postopali.

Selnica ob Muri. Ker je tukajšnji dolgoletni župan gospod Schmid radi huđe boleznii odstopil, je bil dne 6. t. m. za župana izvoljen vrli Slovenec gospod Franc Ferline. S tem je prešla ta obmejna ob- čina v popolnoma slovenske roke.

Razgled po svetu.

Dvorni tajnik — goljuf. Bivši dvorni tajnik dr. Turčanski, ki je veljal v notranjem ministrstvu za enega najbolj sposobnih uradnikov v politično-administrativni službi in je že od maja sem izginil, je baje izvršil velike goljufije v znesku 100.000 kron, posebno s tem, da je ponarejal podpise na menicah.

Boj z banditi v Lodzu. Kakor se poroča iz Lodza, je prišlo tam v četrtek popolnoma do razburljivih dogodkov. Tajni policisti so namreč hoteli aretirati tri bandite, ki so jih že dolgo iskali. Roparji so se postavili z revolverji stražnikom v bran, konečno so se pa le morali umakniti v neko hišo, kjer so se za barikadirali. Policiji je prišlo vojaštvo na pomoč, ki je celih 30 ur oblegala hišo. Padlo je več kakor 2000 streliv. Konečno so pa le vojaki z naskokom osvojili hišo, toda našli so le enega roparja, ki je izvršil samoumor, o drugih dveh pa ni bilo ne duha ne sluha.

Postrezba solidna!

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru.